

Omakasupüüdmatu aadlimees Ruprecht (Viesturs Jansons) püüab pilvedes hõljuvat Renatat (Kaie Kõrb) maa peal kinni hoida.

Ander Iip

Läbikukkumine või ehk abituse apoteoos?

Läbikukkumine või ehk abituse apoteoos?

Olen meedias märganud, et «Tuleingli» esietendust Estonias nimetatakse ka maa- ilmaesietenduseks. Suuruse- hullustus ei tunne piire, kuid on diagnoositav.

ESTA TATRIK

Millistele kvaliteetidele toetudes peetakse üht tantsuetendust oluliseks, isegi määravaks maailma mastaapides? Mida oleks maailmal siit õppida, mida võiks anda ühe suvalise teatri lavastus kogu maailmale? Küsimärgid siinkohal on liialdus. Maailmal pole millestki seesugusest puudust.

Onu veab juhtme

Kogu Estonia teatri mõõdu- tundetu haibikampaania taustal osutub eriti tähelepanuväärseks esietenduse algus. Kaie Kõrb tuleb lavale, tatsib esimese kombinatsiooni, seejärel etendus seisub.

Seisub sedavõrd kauaks, et publikulgi on aega uurida põhjust. Klaveri noodipuldil kohal ei stütti valgus. Eesriie lastakse ette ning peagi ilmub lava tagant teksades ja ruudulises pluusis onu, kes veab lambini juhtme.

Ärme räägime inimlikust ek-

situsest ning sellest, et kõigil võib juhtuda. Professionaalidel ei juhtu. Ennast haibiga kättesaamatutesse kõrgustesse upitava struktuuril juhtub küll.

Ainus sõna, millega ausalt iseloomustada «Tuleinglit» on läbikukkumine. Läbikukkumine kõigi esmaste kunstiliste kvaliteetide osas. Koreograafiline keel, mida kasutab Murdmaa, on praegusest ajast totaalselt võõrandunud, veel enam, see on ka omas kasutustähtsaja ületanud stiilis mõtte kaotanud.

Ma ei arva sugugi, et koreograafia peaks suutma edastada otsest sõnastatavat ideed, et tal üldse peaks olema mingi mõte peale visuaalse. Kuid «Tuleinglis» näeme vaid üksteise otsa laotud seostamata elementide jada. Pole struktuuri, pole seoseid, pole midagi peale formaalse järgnevuse. See on kõnevõimetu kooliharjutus, mitte sisuline tantsukeel.

«Tuleingel» kubiseb sümbolitest, märkidest, mõista-andmistest. Ent kogu see masstoodangust läbikäinud sümbolika ei kõnele millestki ega viita millelegi peale triviaalse filosoofilise näivuse tekitamise. Ning mõistagi viitab see abitusele ning suutmatusele orienteeruda ül-

ESIETENDUS

Murdmaa/Skrjabini «Tuleingel»

Lavastaja Mai Murdmaa
Kunstnik Andris Freibergs
Valguskunstnik Lloyd Sobel
Osades Kaie Kõrb, Viesturs Jansons,
Andrus Kämbre, Tatjana Järvi jt

Esietendus Estonias 25. septembril

dises tänapäevases kultuuriruumis.

Tulering, punane valgus, Ennustaja pikkade punaste küünete ja rõhutatud kurja loomusega, nunnad, kellest lõpuks saavad leegid, peategelanna, kes põlgab ära inimesed enda ümber ja otsib ühendust tuleingliga. Pole põhjust kaks korda mõistatada, kes on tuleingel.

Tubli ports tuld

Kui lugeda laval esilduv sümbolika lahti otse, kuulamata koreograafi juttu «ideaalist, ekslemisest ja pühadusest», saab «mängust mõistetega» satanistlik etendus. Ka satanism armastab kasutada kristlikke märgisüsteeme, Agnus Dei on täiesti kohane liturgia osa.

Muidugi tingimusel, et võidab too, keda lavastuses nime-

tatakse tuleingliks. Mõistagi ei tähenda see kõik, et peaks kuidagi kahtluse alla seadma rahvusoperi õigust teha satanistliku sisuga lavastust.

Kuid end rahvusoperiks pidaval teatristruktuuril peaks olema piinlik, et esitantsijana esitletakse Viesturs Jansonsit, persooni, kes on minetanud kõik tantsijale vajalikud professionaalsed kvaliteedid juba sel määral, et silmanähtavalt on võimatu talle luua koreograafiat, mida ta oleks suuteline kuidagi ära tantsima.

Esitantsijat ei peaks olema võimalik iseloomustada sõnades puine, tuim, vormist väljas. Esitantsijaks ei saa pidada inimest, kelle füüsiline väljanägemine tekitab vaatajas füsioloogilist piinlikkust.

Leili Tammel esitab 16. sa-

jandi itaalia ballaade ja kasutab julgelt vibraatot. Ning näitab sellega, et kolmkümmend viis aastat tööd vanamuusika esitusteooria alal on Estonias tundmatu. Mille tagajärjel ei kõla «Tuleinglis» äratuntavalt mitte 16. sajandi muusika, vaid kõigest vibraatoga laul.

Ei midagi positiivset

Ja ikka veel töötavad Estonias valguskunstnik Ameerikast ja kunstnik Lätist.

Valgus peaks looma keskkonna, tekitama ja toetama emotsiooni, mitte iga hinna eest esile tükki. Kostüümikujundus, mis võibolla Lätis on igati vastuvõetav, mõjub siinses kultuurikeskkonnas lihtsalt maitsetusena. Ennustaja ja saatanlike tüdrukute kostüümilahendus näib pärinevat vene prostituutide garderobist.

«Tuleingli» kõik komponendid seisavad lahus. Nii valgus, koreograafia kui ka kostüüm. Kõnelemata Skrjabinist. Muusika ja koreograafia vahel peaks siiski ilmne mingi seos, kas või skaalal otsene-kirjeldav ja kaudne-emotsionaalne. Üheaegne esitus pole seos. Kui üldse midagi, siis on see hoolimatus.

Midagi positiivset? Ei.